

Znak PTTK w Oddziałach Towarzystwa

Znak Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego jest rozpoznawalny przez każdego. Wrósł w krajobraz turystyczny Polski na trwałe, a członkom Towarzystwa towarzyszy od chwili wstąpienia w szeregi PTTK. Każdy z nas na pierwszy rzut oka rozpoznaje znak Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego: charakterystyczną różę wiatrów z białoczerwoną igłą kompasu na tle zielonego konturu Polski z zaznaczonym białym biegiem Wisły i dużymi literami – PTTK. Takie logo Towarzystwa towarzyszy mu od chwili zjazdu połączeniowego Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego i Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze w 1950 roku. „Od zawsze”, jak wspomniano wyżej, jest to róża wiatrów, strzałka kompasu, kontur Polski i litery – PTTK. Dla postronnego widza, a i dla szeregowego członka PTTK przez te wszystkie lata – czyli przez ponad 60 lat znak graficzny jest taki sam. Dla każdego z nas mało istotnym jest czy strzałka kompasu opiera się na wewnętrznym czy na zewnętrznym kole róży wiatrów czy nawet wychodzi poza jej zewnętrzny krąg. Dla nas jest to zawsze strzałka kompasu i zawsze jest białoczerwona. Nie tak ważnym jest czy kręgi róży wiatrów są pełne czy w miejscu oznaczeń stron świata są przerwane czy przerwany jest tylko krąg wewnętrzny. Dla nas jest to róża wiatrów i zawsze jest zielona. Nie jest aż tak istotnym, czy bieg Wisły znaczony białym na zielonym konturze Polski jest grubszy czy cieńszy, czy jest wiernie odwzorowany w okolicy Bydgoszczy i Torunia czy nie. Dla nas jest to Wisła na tle Polski. I wreszcie nie jest kluczowym zagadnieniem, czy litery PTTK są takiego czy innego wzoru, a ich cień jest żółty, pomarańczowy, słoneczny czy też srebrny czy szary. Dla nas zawsze będą to białe litery skrótu naszego Towarzystwa – Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego. Taki ogólny znak Towarzystwa widzimy i przeciętny zjadacz chleba problemu nie widzi, ale problem zaczyna się w momencie ochrony prawnej tego znaku. Tu ważne są już szczegóły. Statut PTTK bowiem nakreśla generalia – co przedstawia znak Towarzystwa, natomiast szczegóły narzuca nam uchwała ZG PTTK. Na przykład, różne są odcienie zielonego i po to aby wszyscy członkowie PTTK mieli taki sam symbol swojej organizacji określa to:

Załącznik nr 1 do Uchwały Nr 58/XVII/2010 Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego z dnia 30 stycznia 2010 w sprawie: ochrony nazwy i znaku Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego oraz innych nazw i znaków będących własnością Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego

Wzór znaku PTTK.

Opis znaku w zestawie podstawowych kolorów w substraktywnym modelu barw CMYK:

Róża wiatrów oraz wypełnienie konturu Polski:

zielony C:100 M:0 Y:100 K:0

Litery: biały C:0 M:0 Y:0 K:0

Kontur liter: głęboki żółty C:0 M:20 Y:100 K:0

Igła kompasu: czerwony C:0 M:100 Y:100 K:0

Tło: biały C:0 M:0 Y:0 K:0

Opis znaku w zestawie podstawowych kolorów w addytywnym modelu barw RGB:

Róża wiatrów oraz wypełnienie konturu Polski:

zielony R:0 G:152 B:70

Litery: biały R:254 G:254 B:254

Kontur liter: głęboki żółty R:254 G:204 B:0

Igła kompasu: czerwony R:227 G:30 B:36

Tło: biały R:254 G:254 B:254

Krój liter PTTK jest obowiązujący we wszystkich formatach znaku.

Dopuszcza się, w uzasadnionych przypadkach, zastąpienie koloru białego tła brakiem koloru, to jest „przezroczystością” z wykorzystaniem jako tła podkładu.

Dopuszcza się, w uzasadnionych przypadkach, zastąpienie zestawów kolorystycznych odwzorowaniem monochromatycznym w odpowiedniej skali szarości.

Dopuszcza się, w uzasadnionych przypadkach, zastąpienie koloru białego liter kolorem srebrnym dla znaku na sztandarze lub znaku wykonanego w metalu.

Dopuszcza się, w uzasadnionych przypadkach, zastąpienie koloru głębokiego żółtego konturu liter kolorem złotym dla znaku na sztandarze lub znaku wykonanego w metalu.

Zarząd Główny PTTK

Wydawałoby się, że tak określonego znaku Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego powinny używać wszystkie jednostki organizacyjne czyli, poza Zarządem Głównym, również Oddziały. Tym bardziej, że statut PTTK w art. Art. 48 mówi iż „Oddział obowiązuje Statut PTTK oraz uchwały władz naczelnych PTTK.”; czyli również postanowień Art. 5, który stanowi: „PTTK używa odznaki organizacyjnej” oraz: „Nazwa i odznaka organizacyjna PTTK podlega ochronie prawnej zgodnie z obowiązującymi przepisami.”.

Aby zorientować się jak znak PTTK, określony statutem, wykorzystywany jest przez Oddziały Towarzystwa, najprościej jest sięgnąć do Internetu i popatrzeć w ich oficjalne strony.

Adresy Oddziałów wykazanych na stronie Zarządu Głównego PTTK wraz z podaniem adresów stron internetowych przedstawia tabela 1.

Tabela 1

Lp	województwo	Liczba adresów Oddziałów	Liczba stron internetowych Oddziałów	%
1	Dolnośląskie	28	18	64
2	kujawsko-pomorskie	20	14	70
3	lubelskie	15	8	53
4	lubuskie	10	6	60
5	łódzkie	20	12	60
6	małopolskie	27	20	74
7	mazowieckie	36	16	44
8	opolskie	11	4	36
9	podkarpackie	16	10	63
10	podlaskie	9	5	56
11	pomorskie	11	6	55
12	śląskie	41	27	66
13	świętokrzyskie	9	9	100
14	Warmińsko-mazurskie	9	3	33
15	wielkopolskie	29	16	55
16	zachodniopomorskie	19	5	26
	RAZEM	310	179	58

Dane do tabeli nr 1 zebrano w marcu i kwietniu 2012 roku.

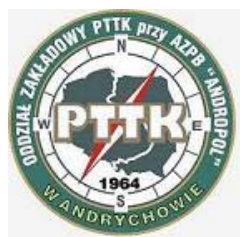
Jak wynika z zestawienia, ujętego w tabeli 1, na stronie Zarządu Głównego PTTK podano adresy 310 Oddziałów PTTK. Z tej liczby 179 (58%) Oddziałów ma swoje strony internetowe. Zawartość stron jest różna, od bardzo ubogiej lub „będącej kątem” u bogatszego sponsora, do bardzo rozbudowanych. Aktualność tych stron też jest różna, od opisujących zdarzenia z ostatnich dni do takich, w których czas zatrzymał się w latach 90-tych. Jakim znakiem przedstawiają się Oddziały PTTK na swoich stronach internetowych? Należy pominąć w tym miejscu Oddziały, które na swojej stronie nie mają żadnego znaku firmowego – ani tego ogólnego, ani własnego. Otóż z reguły jest to oficjalny znak Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego. Nie zawsze aktualny, ale róża wiatrów i strzałka kompasu oraz kontur Polski (z

Wisłą lub bez) i litery PTTK – są. Tych jest najwięcej. Są Oddziały PTTK, które chcąc się wyróżnić, do oficjalnego znaku Towarzystwa dokładają pewne

elementy. Najprostszą modyfikacją jest dodanie do znaku Towarzystwa herbu – z reguły herb dodawany jest w prawej dolnej ćwiartce znaku. Przykładem takiej modyfikacji jest

znak Oddziału PTTK w Łławie, Świętochłowicach czy w Jaśle. Przy czym ten ostatni jest „przezroczysty” tzn. nie ma koloru białego i w jego miejsce widać

tło na jakim umieszczono znak Oddziału w Jaśle. Kolejnym elementem dodawanym do oficjalnego znaku Towarzystwa jest, obok herbu miasta –

siedziby Oddziału, dodanie nazwy Oddziału, tak jak jest to na przykład w znaku Oddziału Zakładowego PTTK w Andrychowie, Oddziału PTTK „Ziemi

Jaworskiej” w Jaworze czy Oddziału Miejskiego PTTK „Siarkopol” w Tarnobrzegu. W tym ostatnim

wyróżnić można kolejny element dodawany do znaku Towarzystwa – liście wawrzynu.

Taki element posiada znak Oddziału PTTK Ziemi Gliwickiej. Natomiast w znaku

Oddziału Zakładowego Huty Baildon w Katowicach w miejsce róży wiatrów wpisana jest w dolnej jej połowce

skrótowa nazwa Oddziału, a w górnej lewej ćwiartce – liście wawrzynu i w prawej górnej ćwiartce wpisany jest fragment

koła maszynowego jako swoistego wyróżnika tego zakładu pracy. Jeszcze innym przykładem tego typu znaku jest znak

Oddziału Zakładowego PTTK Stoczni Gdynia S.A. Tutaj bardzo ogólnikowy znak Towarzystwa (zielona mapa Polski,

róża wiatrów i końcówki igły kompasowej) opisano nazwą Oddziału, a na tle mapy Polski umieszczono znak organizacyjny Stoczni.

Są też znaki, w których znak Towarzystwa jest jednym z elementów tego znaku. Przykładem takiego znaku jest znak Oddziału Wrocławskiego PTTK, gdzie znak Towarzystwa jest niewielkim elementem umiejscowionym w górnej części tarczy herbowej z literą „W” i napisem „ODDZIAŁ WROCŁAWSKI”. Również w znaku Oddziału PTTK Ziemi Elbląskiej Znak Towarzystwa jest jednym z elementów całego znaku i jest wielkości herbu Elbląga – miasta siedziby Oddziału. Sam znak natomiast jest zdominowany rysunkiem wiatraka – historycznym elementem charakterystycznym dla tej krainy oraz nazwą Oddziału – „ODDZIAŁ ZIEMI ELBLĄSKIEJ”.

Oddzielnym typem znaków charakteryzujących Oddziały PTTK są te, w których nie ma znaku Towarzystwa i dopiero z treści całego znaku – z reguły jego opisanie – wynika, że jest to Oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego. Przypatrzmy się niektórym z tych znaków.

Jak widać w żadnym z prezentowanych znaków nie występuje znak PTTK. Pewnych elementów z tego znaku można się doszukać w znaku Oddziału Wojskowego PTTK w Chełmie (zielony kontur Polski i igła kompasu) i w znaku

Oddziału PTTK Marynarki Wojennej (zielony kontur Polski i połowa igły kompasu). Przy bardzo dużej dozie wyobraźni w znaku Oddziału Międzyuczelnianego PTTK w Warszawie można doszukać się strzałki kompasu i to też tylko w połowie, bo drugą połowę swoistej igły kompasowej stanowi pióro wieczne; że Oddział jest w rodzinie PTTK dowiedzieć się można z opisanie wokół znaku, bo sam znak to, jak już wspomniano, igła kompasu w połowie z piórem wiecznym na tle pomarańczowo-czerwonym z literami „O” w lewej górnej ćwiartce i „M” w prawej dolnej ćwiartce znaku. W znaku Oddziału PTTK w Stroniu Śląskim zawarto kilka elementów mówiących o miejscu, w

którym ten Oddział jest usadowiony. Głównym elementem ilustracyjnym znaku jest Jaskinia Niedźwiedzia z elementami naciekowymi, tak charakterystycznymi dla tej jaskini, z tytułowym niedźwiedziem – niegdyś mieszkńcem tej jaskini. Nad jaskinią jest piec z huty szkła z wanną do wytopu szkła, a po bokach znaku symboliczne świerki obrazujące okoliczne świerkowe lasy. Dość mocno wybija się na plan pierwszy skrót Towarzystwa „PTTK” stanowiący szczyt ilustracji, która od dołu obramowana jest napisem „ODDZIAŁ STRONIE ŚL.” W znaku Oddziału PTTK Ochota w Warszawie głównym elementem jest napis „ODDZIAŁ OCHOTA” okalający kulę ziemską, którą symbolizuje siatka geograficzna, w środku której umieszczono skrót Towarzystwa „PTTK”. Ze znaku Towarzystwa dostrzec można jedynie końcówki igły kompasu wchylające się spod kuli ziemskiej. W znaku Oddziału Wojskowego PTTK im. gen. Bema w Krakowie tylko z opisu wokół znaku wiadomo, że jest to Oddział Towarzystwa. Środek znaku wypełnia jedna z najbardziej rozpoznawalnych budowli Krakowa – Barbakan. Najciekawszym – z punktu widzenia ilustracyjnego – jest znak Oddziału PTTK Marynarki Wojennej w Gdyni. Jego tło bowiem stanowi bandera wojenna Marynarki Wojennej RP, a w samym znaku skomponowano połówkę koła sterowego okrętu.

Powyższy przegląd znaków Oddziałów Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego świadczy o różnorodności tych znaków. Są Oddziały, które stosują w codziennej pracy ogólny znak Towarzystwa; są też takie, które ogólny znak Towarzystwa wzbogacają o elementy będące wyróżnikiem tych Oddziałów. Są też Oddziały mające swój indywidualny i niepowtarzalny znak, mający mało punktów wspólnych ze znakiem ogólnym Towarzystwa, a czasem niemające z nim nic wspólnego.

Ta krótka analiza przybliżająca stan rzeczy dotycząca znaku Towarzystwa w jednostkach organizacyjnych prowokuje pytanie jak daleko można się posunąć w modernizowaniu oficjalnego wzoru znaku PTTK.

Rozpatrując problem trzeba uszanować nawet te znaki niewiele, lub prawie nic nie mające wspólnego, ze znakiem zatwierdzonym w statucie, a opisanym szczegółowo w uchwale nr 58/XVII/2010 Zarządu Głównego, ponieważ manifestują pragnienia zaznaczenia indywidualnych cech „małych ojczyzn”.

Unifikacja – rezygnacja z indywidualnych znaków w oddziałach Towarzystwa zarządzona odgórnie – nie byłaby więc dobrym rozwiązaniem. **Jednak jedność symbolu dla całego kraju oraz wszystkich dziedzin**

aktywności w Towarzystwie jest wartością nadrzędną. Dodać jeszcze trzeba, iż znak PTTK był i jest akceptowany społecznie, mimo zasadniczych zmian, które przetoczyły się przez kraj i nadal zmieniają naszą rzeczywistość.

Szukając rozwiązania problemu – zachowania równowagi między tożsamością całego Towarzystwa, a tożsamością poszczególnych jednostek PTTK – możliwym wydaje się używanie obu znaków:

- zatwierdzonego statutem,
- zatwierdzonego wewnątrz przez jednostkę organizacyjną Towarzystwa.

Problem nie jest bagatelny i rozwiązania szukać należy ponieważ „erozja” symboli zawsze jest niebezpieczna.

Zbigniew Lewandowski